

ДНВЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

“Затверджую”
Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. А.Г. Шульгай
“ ”
2016 року

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ

Безпека життєдіяльності; основи біоетики і біобезпеки

підготовки Другий (магістерський) рівень

(назва рівня вищої освіти)

галузь знань 22 «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я»

(шифр і назва галузі)

спеціальність 226 «ФАРМАЦІЯ»

(код і найменування спеціальності)

2016 - 2017

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
	Спеціальність: 226 «Фармація»	Рік підготовки	
1-й			
Семестр			
I-й			
Лекції			
Загальна кількість годин – 90		24 год.	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Практичні	
		16 год.	
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		50 год	
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
		Зараховано	

Компетентності та результати навчання

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та не фахової аудиторії.					
Загальні компетентності					
КЗ 2.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Знати методи реалізації знань у вирішенні практичних питань.	Вміти використовувати фахові знання для вирішення практичних ситуацій.	Встановлювати зв'язки із суб'єктами практичної діяльності.	Нести відповідальність за своєчасність прийнятих рішень.
КЗ 4.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим.	Знати сучасні тенденції розвитку галузі та аналізувати їх.	Вміти проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань.
КЗ 12.	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	Знати компоненти системи охорони здоров'я, планування та оцінку наукового дослідження.	Здійснювати пошук наукових джерел інформації; здійснювати вибір методик проведення наукового дослідження; використовувати методи математичного аналізу і моделювання, теоретичного і експериментального дослідження у фармації.	Використовувати інформаційні дані з наукових джерел.	Нести відповідальність за розробку та реалізацію запланованих проектів.
Спеціальні (фахові) компетентності					
КФ 1.	Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.	Знати: - основи системи права і фармацевтичного законодавства; - правові та етичні норми фармацевтичної діяльності.	Користуватись нормативно-правовими актами, що регламентують фармацевтичну діяльність в Україні та за кордоном.	Формувати висновки та фахово застосовувати закони та нормативні документи	Нести відповідальність за якісне та своєчасне використання нормативних документів у професійній діяльності

Інтегральні кінцеві програмні результати навчання, формулюванню яких сприяє дисципліна:

Здатність провізора розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі вивчення фармацевтичних дисциплін і наступній професійній фармацевтичній діяльності; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та не фахової аудиторії.

Результати навчання дисципліни:

- Здатність оцінювати події та явища з позицій загальнолюдських гуманістичних цінностей
- У своїй фаховій діяльності провізор здатний визначати прийнятні форми дотримання вимог етики;
- У своїй фаховій діяльності провізор здатний визначати прийнятні форми дотримання вимог біоетики та деонтології.
- На основі визначення форми дотримання вимог етики, біоетики та деонтології провізор здатний використовувати у своїй фаховій діяльності норми етики.
- Провізор здатний застосовувати моральні, етичні і фахові норми в професійній і життє- діяльності
- Провізор здатний демонструвати розуміння нормативно-правового регулювання взаємовідносин провізор-хворий.
- Провізор здатний використовувати принципи моралі та враховувати національні та релігійні особливості для виконання професійних функцій

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Програма з дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики і біобезпеки» для студентів вищих медичних навчальних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації складена для спеціальності 226 «Фармація», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», для освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» із кваліфікацією «Магістр фармації».

Програма складена відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» відповідної кваліфікації та спеціальності у вищих навчальних закладах МОЗ України з урахуванням стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня підготовки здобувачів вищої освіти, примірних навчальних планів і робочих навчальних планів, обговорених і затверджених на засіданні Вченої Ради ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» 31.05.2016 Протокол №18 та введених в дію наказом ректора по університету № 225 від 01.06 2016 р.

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ; ОСНОВИ БІОЕТИКИ І БІОБЕЗПЕКИ як навчальна дисципліна:

а) базується на попередньо вивчених студентами в середній загальноосвітній школі таких предметів як "Безпека життєдіяльності", "Загальна біологія", "Біологія людини", "Біологія тварин".

б) забезпечує високий рівень загальнобіологічної підготовки;

в) закладає студентам фундамент для подальшого засвоєння ними знань з профільних теоретичних і клінічних професійно-практичних дисциплін, що вивчаються відповідно до навчального плану, що передбачають викладання дисципліни з формуванням умінь застосовувати знання з «Безпеки життєдіяльності; основ біоетики і біобезпеки» в процесі подальшого навчання, а також у професійній діяльності.

Термін вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики і біобезпеки» здійснюється студентами на 1 курсі, II семестрі.

3. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТА навчальної дисципліни "Безпека життєдіяльності; основи біоетики і біобезпеки" впливає із цілей освітньої-професійної програми підготовки випускників вищого медичного навчального закладу та визначається змістом тих системних знань та умінь, котрими повинен оволодіти провізор-спеціаліст. Знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни, є базовими для блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову (*блок ПН*) і професійно-практичну (*блок ПП*) підготовку.

Вивчення дисципліни "Безпека життєдіяльності; основи біоетики і біобезпеки" формує у студентів цілісну уяву щодо моральної сторони діяльності людини в медицині та біології; формує знання щодо збереження живими організмами своєї біологічної суті, біологічних якостей, запобігання широкомасштабній втраті біологічної цілісності; формує знання щодо законодавчих документів, які захищають індивідуум, суспільство і людство в цілому від небажаних і згубних наслідків упровадження в практику нових медико-біологічних технологій; виховує глибоку переконаність в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності; формує вміння оцінювати новітні досягнення біології та медицини з точки зору визначення ступеня їх небезпеки для людини і суспільства сьогодні й у майбутньому.

У результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики і біобезпеки» студент повинен знати:

- - історичні етапи розвитку медичної етики, біоетики та ноетики як науки;
- - методи, принципи і теорію біомедичної етики;
- - міжнародні декларації з питань медичної етики, біоетики;
- - основи біобезпеки держави;
- - біоетичні проблеми в багатонаціональному суспільстві;
- - біоетичні основи професійної діяльності лікаря;
- моделі стосунків біоетичних аспектів основ спілкування між лікарем і пацієнтом та його сім'єю;
- - медико-етичну роль і відповідальність лікарів, середнього та молодшого медичного персоналу;
- - медико-етичну роль сім'ї в прийнятті медичних рішень
- - морально-етичні принципи правдивості та інформованої згоди;
- принцип конфіденційності (лікарська таємниця) його медико-етичний та правові аспекти;
- - біоетичні та правові проблеми клінічних випробувань лікарських препаратів та медичних технологій;

У результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики і біобезпеки» студент повинен вміти:

- - застосовувати моральні, етичні та фахові норми в професійній життєдіяльності;
- - демонструвати розуміння нормативно-правового регулювання
- взаємовідносин «лікар – хворий»;
- - демонструвати володіння принципами медичної деонтології;
- - інтерпретувати розвиток медицини в історичній ретроспективі;
- - трактувати основні історико-медичні події;
- - демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини, її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження.

У результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики і біобезпеки» студент повинен оволодіти навичками:

- оцінювати сучасні біомедичні технології та професійні стосунки з людьми з позиції моралі, гідності людського життя та біобезпеки.

Схвалено на засіданні кафедри медичної біоетики і деонтології

„23” червня 2016 року, протокол № 12

Завідувач кафедри, професор

Н. М. Волкова

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- А)** лекції;
- Б)** практичні заняття;
- В)** самостійна робота студентів;
- Г)** консультації.

Лекції охоплюють основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни, розкривають основні проблемні питання відповідних розділів дисципліни.

Практичні заняття передбачають детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни з викладачем і формування вміння та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань та вирішення ситуаційних задач.

Самостійна робота студентів передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом, а саме самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Консультації (індивідуальні або групові) проводяться з метою допомоги студентам розібратись та роз'яснити складні для самостійного осмислення питання, вирішити складні проблеми, які виникли при самостійному опрацюванні навчального матеріалу при підготовці до практичного заняття, підсумкового заняття.

При вивченні дисципліни використовують адекватні методи навчання.

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задач. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ; БІОЕТИКА І БІОБЕЗПЕКА»

Конкретні цілі:

- Знати історичні етапи розвитку медичної етики, біоетики та нооетики як науки.
- Знати методи, принципи і теорію біомедичної етики.
- Ознайомитись з міжнародними деклараціями з питань медичної етики, біоетики.
- Засвоїти основи біобезпеки держави.
- Аналізувати біоетичні основи професійної діяльності лікаря.
- Засвоїти медико-етичну роль і відповідальність лікарів, середнього та молодшого медичного персоналу;

- Інтерпретувати розвиток медицини в історичній ретроспективі;
- Трактувати основні історико-медичні події;

ТЕМА 1. Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я.

Історія біоетики. Передумови становлення біоетичних поглядів у медицині;

Комітети з етики та їх роль в ухваленні рішення про біомедичне дослідження.

Біоетичні комітети в Україні.

Основні принципи державної політики в галузі біоетики. Механізми реалізації державної політики в галузі біоетики;

Біоетика: проблемне поле, універсальні принципи і моральні цінності.

Моделі біоетики. Деонтологічна модель біоетики і принцип “дотримання обов'язку”. Ліберально-радикальна модель біоетики. Соціологічно-утилітаристична модель біоетики. Персоналістична модель біоетики. Біоетична модель Гіпократу. Біоетична модель Парацельса ("Роби добро"). Модель "технічного" типу. Модель сакрального типу. Модель колегіального типу. Модель контрактного типу.

Сучасні погляди на оцінку морального статусу людського ембріона, погляди персоналістичної моделі біоетики.

ТЕМА 2. Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки.

Універсальні принципи і норми біоетики. Біоетика і принцип поваги прав та гідності людини. Принцип поваги автономії особистості. Біоетика і принцип поінформованої згоди.

Поняття «медичне право». Медичне право як невід'ємна складова підготовки лікаря в сучасних умовах в Україні.

Медична діяльність, медична допомога та медична послуга. Визначення поняття “Пацієнт”, його права та обов'язки.

Інформована добровільна згода. Автономія пацієнта (негативне право автономії – право бути вільним від примусу у лікуванні, обстеженні тощо, позитивне право автономії – право отримати правдиву і об'єктивну інформацію про свій стан здоров'я і можливі медичні послуги)

Захист особистої інформації пацієнта

Біоетичне та юридичне поняття медичної помилки. Дефекти надання медичної допомоги.

Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини.

ТЕМА 3. Етичні основи здійснення біомедичних досліджень.

Біоетичні аспекти експериментальних і лабораторних досліджень

Етичні аспекти використання тварин в біомедичних дослідженнях

Етичні принципи проведення клінічних досліджень на людині. Інформована згода пацієнта на медичні втручання

Дотримання принципів біомедичної етики у поводженні з тілами померлих і анатомічними препаратами, використовуваними в навчальних цілях

Етичні принципи використання плацебо. Рандомізація медичних даних

Етичні комітети: пошук спільної етичної основи. Типи та функції етичних комісій. Етична основа в плюралістичному суспільстві. Питання гідності людського життя. Біоетичні комітети в Україні.

Діяльність комісій з питань етики досліджень. Співвідношення користі і ризику дослідження

ТЕМА 4. Виховання поваги до здорового способу життя.

Здоров'я, філософське, біологічне та етичне визначення. Визначення здоров'я ВООЗ.

Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного і духовного розвитку. Принципи здорового харчування. Методи загартовування і підвищення працездатності

Психічне здоров'я. Репродуктивне здоров'я. Соматичне здоров'я і старіння

Роль фізичних вправ в оздоровленні: серцево-судинної системи; дихальної системи; хребта і опорно-рухового апарату; імунної системи.

ТЕМА 5. Стан розвитку медико-біологічних наук в 21 сторіччі та дилема подвійного використання наукових досягнень.

Визначення понять біологічний ризик, біобезпека, біозахист.

Огляд наукових розробок у медико-біологічній галузі у 21-му столітті, які містять біологічні ризики. Можливі загрози біологічного походження

Поняття про подвійного використання та важлива роль вчених медико-біологічної галузі у розвитку відповідних галузей науки. Прогрес в «науках про життя» та в біотехнологіях як джерело технологій «подвійного використання»

Критерії, які визначають дослідження можливого «подвійного використання». Приклади необережного створення небезпечних біоагентів

ТЕМА 6. Діапазон загроз і ризиків у сфері сучасної медицини і біології.

Природні епідемії інфекційних хвороб. Ризики, пов'язані з безпекою/нещасні випадки у лабораторіях

Війни, тероризм і кримінальні злочини (з давніх часів до теперішнього часу). Непередбачуване майбутнє результатів медико-біологічних досліджень.

Спектр біологічних ризиків. Повне та ефективне управління біологічними ризиками. Нові виклики для лабораторної біобезпеки.

ТЕМА 7. Національні заходи запобігання біологічним ризикам і загрозам.

Суспільна система охорони здоров'я. Інструкції ВООЗ з біобезпеки/біозахисту (2004). Міжнародні медико-санітарні правила (2005). Стандарти з біоризику (2011)

Контроль озброєнь. Конвенція про заборону хімічної зброї (1993) 3. Конвенція про біологічну і токсинну зброю. Міжнародно-правовий режим біобезпеки.

ТЕМА 8. Відповідальність вчених медико-біологічної галузі

Біоетика подвійного використання. Відповідальність, пов'язана з використанням наукових досягнень подвійного використання. Проблеми наукового аналізу співвідношення користі і ризиків. Принцип обережності (PP). Дилеми прийняття рішень у контексті подвійного використання.

▪ 6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Лекції	Практичні заняття/ семінарські заняття	Самостійна робота студента	ІРС
1 Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я.	4,0	2,0	7,0	-
2. Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки.	4,0	2,0	6,0	-
3. Етичні основи здійснення біомедичних досліджень	2,0	2,0	6,0	-
4. Виховання поваги до здорового способу життя.	2,0	2,0	6,0	-
5. Стан розвитку медико-біологічних наук в 21 сторіччі та дилема подвійного використання наукових досягнень.	4,0	2,0	7,0	-
6. Діапазон загроз і ризиків у сфері сучасної медицини і біології	4,0	2,0	6,0	-
7. Національні заходи запобігання біологічним ризикам і загрозам	2,0	2,0	6,0	-
8. Відповідальність вчених медико-біологічної галузі	2,0	2,0	6,0	-
ВСЬОГО ГОДИН:	24,0	16,0	50,0	-

7. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Номер лекції	Тема лекції	К-сть годин
1.	Історія професійної медичної етики, ноетики. Біоетика і становлення національної системи охорони здоров'я в Україні.	2
2.	Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я.	2
3.	Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки. Вартість життя та здоров'я людини. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини.	2
4.	Біоетика медико-біологічних експериментів.	2
5.	Біоетичні комітети, історія створення, методи організації, моделі, права та обов'язки, перспективи діяльності.	2
6.	Виховання поваги до здорового образу життя. Здоров'я, філософське, біологічне та етичне визначення. Визначення здоров'я ВООЗ. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного і духовного розвитку. Людина і хвороба. Хвороба як переживання і поведінка людської особистості.	2
7.	Стан розвитку медико-біологічних наук в 21 сторіччі та дилема подвійного використання наукових досягнень.	2
8.	Діапазон загроз і ризиків у сфері сучасної медицини і біології	2
9.	Біологічна зброя як зброя терору: перспективи загрози	2
10.	Мережа запобігання біологічним ризикам і загрозам у системі охорони громадського здоров'я.	2
11.	Національні та міжнародні заходи, спрямовані на запобігання, пом'якшення та реагування на широкий спектр біологічних ризиків і загроз.	2
12.	Відповідальність науковців медико - біологічної галузі	2
РАЗОМ:		24

8. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Номер прак- тичного заняття	Тема практичного заняття	К-сть годин
1.	Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я.	2
2.	Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки.	2
3.	Етичні основи здійснення біомедичних досліджень	2
4.	Виховання поваги до здорового способу життя.	2
5.	Стан розвитку медико-біологічних наук в 21 сторіччі та дилема подвійного використання наукових досягнень.	2
6.	Діапазон загроз і ризиків у сфері сучасної медицини і біології	2
7.	Національні заходи запобігання біологічним ризикам і загрозам	2
8.	Відповідальність вчених медико-біологічної галузі	2
РАЗОМ:		16

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

Номер теми	Тема	К-сть годин
1	Напрямки і методи біоетики	6
2	Соціальна справедливість, проблеми транскультуральної етики і соціоетичні зобов'язання.	7
3	Біоетичні та правові проблеми співіснування „традиційної ” та „нетрадиційної ” медицини.	7
4	Основи біотичної оцінки та контролю генетичних технологій.	6
5	Концепція біобезпеки і ризику біомедичних технологій.	6
6	Біоетичні аспекти та біобезпека впливу навколишнього середовища на людину. Біоетичні аспекти агротехнологій.	6
7	Подвійне використання та прогрес у галузі медико-біологічних наук	6
8	Повне та ефективне управління біологічними ризиками	6
РАЗОМ:		50

10. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ РОБІТ – не передбачено

11. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ – не передбачено

12. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ – не передбачено

13. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ВНЕСЕНИХ У МАТРИКУЛИ
- не передбачено

14. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА (РС) – теми рефератів:

1. Напрямки і методи біоетики
2. Соціальна справедливість, проблеми транскультуральної етики і соціоетичні зобов'язання.
3. Біоетичні та правові проблеми співіснування „традиційної ” та „нетрадиційної ” медицини.
4. Основи біотичної оцінки та контролю генетичних технологій.
5. Концепція біобезпеки і ризику біомедичних технологій.
6. Біоетичні аспекти та біобезпека впливу навколишнього середовища на людину.
7. Біоетичні аспекти агротехнологій.
8. Подвійне використання та прогрес у галузі медико-біологічних наук
9. Повне та ефективне управління біологічними ризиками
10. Біоетика і становлення національної системи охорони здоров'я в Україні.
11. Історія біоетики.
12. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини.
13. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного і духовного розвитку
14. Огляд наукових розробок у медико-біологічній галузі у 21-му столітті, які містять біологічні ризики

15. Прогрес в медико-біологічних науках та в біотехнологіях як джерело технологій подвійного використання
16. Спектр біологічних ризиків
17. Повне та ефективне управління біологічними ризиками в лабораторії
18. Інструкції ВООЗ з біобезпеки/біозахисту
19. Приклади проведення досліджень, критичних з точки зору біозахисту, в інших країнах
20. Відповідальність науковців, пов'язана з використанням наукових досягнень подвійного використання
21. Роль наукових організацій у сприянні біозахисту
22. Автономія пацієнта і медичний патерналізм
23. Етичні принципи використання плацебо у біомедичних дослідженнях.
24. Етичні засади і принципи персоналістичної моделі біоетики.

15. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При оцінюванні студентів приділяється перевага стандартизованим методам контролю:

- тестування (усне, письмове);
- структуровані письмові роботи;
- контроль виконання практичної роботи;
- усне опитування;
- усна співбесіда.
- **Форми контролю:**
 - Попередній (вхідний) контроль слугує засобом виявлення наявного рівня знань студентів для використання їх викладачем на практичному занятті як орієнтування у складності матеріалу. Проводиться з метою оцінки міцності знань та з метою визначення ступеня сприйняття нового навчального матеріалу.
 - Поточний контроль – контроль самостійної роботи студентів щодо вивчення навчальних матеріалів. Здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок із метою перевірки підготовленості студента до заняття. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота студента щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.
 - Рубіжний (тематичний) контроль засвоєння розділу (підрозділу) відбувається по завершенню вивчення блоку відповідних тем шляхом тестування та/або усної співбесіди та/або виконання структурованих завдань. Тематичний контроль є показником якості вивчення тем розділів дисципліни та засвоєння студентами практичних навичок, а також пов'язаних із цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Проводиться на спеціально відведеному – підсумковому – занятті.
 - Проміжний контроль - полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях за певний період. Проводиться у формі семестрового заліку на останньому практичному (семінарському) занятті в семестрі.
 - Підсумковий контроль здійснює контролюючу функцію, проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його завершених етапах. Проводиться у формі заліку, диференційованого заліку або іспиту з метою встановлення змісту знань студентів за обсягом, якістю та глибиною, а також вміннями застосувати їх у практичній діяльності. Під час підсумкового контролю враховуються результати складання здачі усіх видів навчальної роботи згідно із структурою робочої програми.
- **ПРИМІТКА:** Кафедра визначає форми контролю відповідно до навчального плану з дисципліни.

ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ ПО ЗАВЕРШЕННЮ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Формою підсумкового оцінювання з дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики і біобезпеки» є залік. Підсумкова оцінка базується на результатах оцінювання поточної діяльності та виражається за двобальною шкалою: «зараховано» або «не зараховано». Для проведення ранжування і виставлення оцінки ECTS середній бал поточної успішності з дисципліни конвертується з 12-бальної у 200-бальну шкалу.

Переведення оцінок за поточну успішність з 12-ти бальної шкали у 200-ті бальну шкалу здійснюється наступним чином:

12- баль на	200- баль на
4	116
4,1	117
4,2	118
4,3	119
4,4	120
4,5	121
4,6	122
4,7	123
4,8	124
4,9	125
5	126
5,1	127
5,2	128
5,3	129
5,4	130
5,5	131
5,6	132
5,7	133
5,8	134
5,9	135
6	137
6,1	138
6,2	139
6,3	140
6,4	141

6,5	142
6,6	143
6,7	144
6,8	145
6,9	146
7	147
7,1	148
7,2	149
7,3	150
7,4	151
7,5	152
7,6	153
7,7	154
7,8	155
7,9	156
8	158
8,1	159
8,2	160
8,3	161
8,4	162
8,5	163
8,6	164
8,7	165
8,8	166
8,9	167
9	168
9,1	169
9,2	170

9,3	171
9,4	172
9,5	173
9,6	174
9,7	175
9,8	176
9,9	177
10	179
10,1	180
10,2	181
10,3	182
10,4	183
10,5	184
10,6	185
10,7	186
10,8	187
10,9	188
11	189
11,1	190
11,2	191
11,3	192
11,4	193
11,5	194
11,6	195
11,7	196
11,8	197
11,9	198
12	200

Схвалено на засіданні кафедри медичної біоетики і деонтології

„23” червня 2016 року, протокол № 12

Завідувач кафедри, професор

Н. М. Волкова

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Оцінювання поточної успішності проводиться за дванадцятибальною рейтинговою шкалою.

Оцінка за практичне заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4,0 і більше балів. При цьому враховуються всі види робіт, передбачені методичною вказівкою для студентів при вивченні теми практичного (семінарського) заняття.

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу, не виконав практичної роботи, не оформив протокол.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань, виявляє незнання змісту виконання практичної роботи.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, виконав практичну роботу, частково оформив протокол.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання, фрагментарно виконав практичну роботу.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, виконав практичне завдання не до кінця.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення понять недостатні, недооформив протокол заняття.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та термінів, нечітко формулює висновки, орієнтується в методиці виконання практичної роботи, виконав її не в повному обсязі.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконав практичну роботу, але допустив незначні помилки.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення, самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть біологічних явищ і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки, оформив протокол практичного заняття, допускаючи незначні помилки при застосуванні наукових термінів і понять.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу; в повному об'ємі оформив протокол практичного заняття, правильно застосовуючи наукові терміни та

	поняття.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні біологічні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять, самостійно та правильно виконав практичну роботу, без помилок оформив протокол практичного заняття.

Схвалено на засіданні кафедри медичної біоетики і деонтології

„23” червня 2016 року, протокол № 12

Завідувач кафедри, професор

Н. М. Волкова

ПРИМІТКА: Кафедра визначає критерії оцінювання відповідно до змісту робочої програми з дисципліни. Даний документ має бути представлений на інформаційному стенді кафедри

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ

Бали	Критерії оцінювання
0	Виставляється, коли студент виявляє повне незнання змісту виконання роботи.
1 - 3	Виставляється, коли студент частково виявляє знання змісту виконання роботи.
4 - 6	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується у методиці виконання роботи, виконав її в неповному обсязі, допускаючи грубі помилки.
7 - 9	Виставляється студенту, коли він самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10 - 12	Виставляється, коли студент самостійно, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.

Примітка: за недооформлені протоколи практичних занять з дисципліни від загальної кількості балів за практичне завдання віднімається 3,0 бали.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення біологічних понять недостатні, характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та біологічних термінів, нечітко формулює висновки.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення біологічних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть біологічних явищ і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу

	студента.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні біологічні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять.

19. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

БАЗОВА (ОСНОВНА):

1. Запорожан В. Н. Біоетика та біобезпека, національний підручник / В. Н.Запорожан, Н.Л.Аряєв. – Київ Здоров'я. –2013. – 454с
2. Запорожан В. М. Біоетика: Підручник / В. М.Запорожан, М Л. Аряєв. – К.: Здоров'я, 2005. – 288 с.
3. Запорожан В. Н. Биоэтика: Учебник / В. Н.Запорожан, Н.Л.Аряев – Одеса: Одесский медуниверситет, 2005. – 295 с.
4. Zaporozhan V. M. Bioethics: Textbook / V. M. Zaporozhan, M. L. Aryayev – Odessa: The Odessa State Medical University, 2008. – 288 с.
5. Запорожан В. Н. Путь к нооетике / В. Н.Запорожан. – Одесса: Одесский медуниверситет, 2008. – 284 с.

ДОПОМІЖНА:

1. Антологія біоетики /[За ред. Ю.І.Кундієва]. – Львів.: БАК, 2003. – 592 с.
2. Андреев Ю.А. Три кита здоровья / Ю.А. Андреев. – СПб.: Изд-во «РЭСПЕКС», 1994. – 382 с.
3. Вековшинина С.В. Биоэтика: начала и основания (философско-методологический анализ)/ С.В. Вековшинина, В.Л.Кулиниченко. – К. : Сфера, 2002. – 152 с.
4. Етичні комітети. Становлення, структура, функції /[За ред. В.Л.Кулініченка, С.В.Вековшиніної] . – К.: Видавець Карпенко В.М. – 2002. – 243 с.
5. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: навч. посібник / Є.П. Желібо, Н.М.Заверуха, В.В.Зацарний. – К.: Каравела. – 2002. – 327 с.
6. Завалюк А.Х. Етично-правові аспекти лікарської діяльності в Україні / А.Х. Завалюк, Г.Х.Кривда, І.О.Юхимець. – Одеса, 2008. – 191 с.
7. Законодавство України про охорону здоров'я. – К.: Юріком Інтер, 2000. – 374 с.
8. Запорожан В.Н. Биоэтика в XX столетии: от глобальной биоэтики к нооэтике / В.Н.Запорожан // Інтегративна антропологія. – 2004. – №2 (4). – С. 3 – 9.
9. Запорожан В. М. Від біоетики до нооетики /В.М.Запорожан // Вісник НАН України. – 2004. – №12. – С. 22 – 30.
10. Запорожан В. Н. Нооэтика в этическом кодексе медицины XXI столетия // В. Н.Запорожан. - О: ОНМедУ, 2011. – 168 с.
11. Запорожан В.М. Нооетика як новий напрямок соціогуманітарної культури і філософії / В. М. Запорожан // Інтегративна Антропологія, 2005. – №1-2(5-6). – С. 3-10